

1 Ποια είναι τα είδη προθεσμιών που εφαρμόζονται στις αστικές διαδικασίες;

Α) Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας των υποκειμενικών ουσιαστικών δικαιωμάτων υπόκειται στις προθεσμίες παραγραφής και τις αποσβεστικές προθεσμίες που καθορίζει ο νόμος (ημερολογιακές χρονικές προθεσμίες).

Προθεσμία παραγραφής είναι το διάστημα που, εάν περάσει άπρακτο, συνεπάγεται απώλεια της δυνατότητας του δικαιούχου υποκειμενικού δικαιώματος να ζητήσει την έννομη προστασία του. Η παρέλευση του εν λόγω διαστήματος συνεπάγεται την απώλεια όχι του ίδιου του ουσιαστικού δικαιώματος, αλλά του συνδεδεμένου δικαιώματος προσφυγής και του δικαιώματος αναγκαστικής εκτέλεσης, με αποτέλεσμα η σχετική ενοχή να καθίσταται φυσική ενοχή (η αξίωση δεν είναι πλέον δικαστικά επιδίωξιμη). Η παραγραφή δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως, αλλά μόνο μετά από ένσταση του οφειλέτη ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου ή δικαστικού επιμελητή.

Οι κανόνες που διέπουν τη διάρκεια, τη διακοπή και την αναστολή των προθεσμιών παραγραφής καθορίζονται στον νόμο περί ενοχών και συμβάσεων («ΝΕΣ»). Σε γενική πενταετή προθεσμία παραγραφής υπόκεινται όλες οι αξιώσεις για τις οποίες δεν προβλέπεται ειδική προθεσμία (άρθρο 110 του ΝΕΣ). Σε τριετή προθεσμία παραγραφής υπόκεινται τρεις κατηγορίες αξιώσεων (άρθρο 111 του ΝΕΣ):

οι αξιώσεις για μισθούς για τις οποίες δεν προβλέπεται άλλη προθεσμία παραγραφής

οι αξιώσεις αποζημίωσης και αποκατάστασης που απορρέουν από ανεκτέλεστη σύμβαση

οι αξιώσεις για μισθώματα, τόκους και άλλες περιοδικές πληρωμές, όπως οι αξιώσεις των παρόχων θερμικής και ηλεκτρικής ενέργειας, ανεξαρτήτως των τυχόν περιοδικών διακυμάνσεων του ποσού. Ωστόσο, οι καταβαλλόμενες χρεολυτικές δόσεις στο πλαίσιο συμβάσεων τραπεζικών δανείων δεν θεωρούνται περιοδικές πληρωμές και υπόκεινται στη γενική προθεσμία παραγραφής.

Τριετής προθεσμία παραγραφής προβλέπεται επίσης για το δικαίωμα επιδίωξης της δικαστικής ακύρωσης σύμβασης που έχει συναφθεί λόγω πλάνης απάτης ή απειλής, καθώς και σύμβασης που έχει συναφθεί από πρόσωπο χωρίς δικαιοπρακτική ικανότητα ή από τον αντιπρόσωπό του χωρίς να πληρούνται οι σχετικοί όροι.

Ετήσια προθεσμία παραγραφής προβλέπεται για το δικαίωμα επιδίωξης της δικαστικής ακύρωσης σύμβασης που έχει συναφθεί λόγω πειστικής ανάγκης ή που περιέχει προδήλως καταπλεονεκτικούς όρους (άρθρο 33 του ΝΕΣ).

Εξάμηνη προθεσμία παραγραφής προβλέπεται για τις αξιώσεις που αφορούν ελάττωμα πωληθέντος κινητού ή ελαττωματική κατασκευή στο πλαίσιο σύμβασης έργου, εκτός από τις αξιώσεις που αφορούν κατασκευαστικά έργα, οι οποίες υπόκεινται στη συνήθη πενταετή προθεσμία παραγραφής (άρθρο 265 του ΝΕΣ).

Διετής προθεσμία παραγραφής προβλέπεται στη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης. Αν, στο πλαίσιο εναρχθείσας διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, ο πιστωτής δεν ζητήσει την εκτέλεση πράξεων εκτέλεσης για διάστημα δύο ετών, η διαδικασία εκτέλεσης τερματίζεται αυτοδικαίως βάσει του άρθρου 433 παράγραφος 1 σημείο 8 κώδικα πολιτικής δικονομίας και αρχίζει να τρέχει νέα προθεσμία παραγραφής με ημερομηνία έναρξης την ημερομηνία διενέργειας της πλέον πρόσφατης πράξης εκτέλεσης.

Η προθεσμία παραγραφής ξεκινά από τον χρόνο κατά τον οποίο γεννάται η αξίωση και είναι δυνατή η δικαστική επιδίωξή της, ο οποίος εξαρτάται από τη φύση του οικείου ουσιαστικού δικαιώματος. Ο εν λόγω χρόνος μπορεί να είναι ο χρόνος κατά τον οποίο μια συμβατική ενοχή κατέστη ληξιπρόθεσμη, ο χρόνος τέλεσης μιας παράνομης πράξης ή ο χρόνος ταυτοποίησης του τελέσαντος μια αδικοπραξία, ο χρόνος παράδοσης του πράγματος στην περίπτωση αξίωσης λόγω ελαττωμάτων κ.ο.κ.

Η προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να συντηρηθεί ή να παραταθεί με συμφωνία των διαδίκων.

Ωστόσο, η προθεσμία παραγραφής μπορεί να διακοπεί και να ανασταλεί.

Η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται στις περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 115 του ΝΕΣ:

μεταξύ τέκνων και γονέων, όσο οι τελευταίοι ασκούν τη γονική τους μέριμνα

μεταξύ προσώπων που τελούν σε επιτροπεία ή κηδεμονία και των επιτρόπων ή κηδεμόνων τους, όσο διαρκεί η επιτροπεία ή η κηδεμονία

μεταξύ συζύγων

αξιώσεων προσώπων των οποίων η περιουσία τελεί υπό διαχείριση βάσει νόμου ή δικαστικής διαταγής κατά του διαχειριστή, όσο διαρκεί η διαχείριση αξιώσεων αποζημίωσης των νομικών προσώπων κατά των διαχειριστών τους, όσο διαρκεί η θητεία τους

αξιώσεων ανηλίκων και προσώπων υπό κηδεμονία για το διάστημα που δεν υφίσταται νόμιμος εκπρόσωπος ή κηδεμόνας και για 6 μήνες μετά τον διορισμό τέτοιου προσώπου ή μετά την παύση της ανικανότητας

όσο διεξάγεται η δίκη για την αξίωση.

Στις εν λόγω περιπτώσεις, ο διάδικος στερείται προσωρινά και εκ του νόμου τη δυνατότητα να προσφύγει δικαστικά. Το διάστημα της προθεσμίας παραγραφής που έτρεξε έως την αναστολή λαμβάνεται υπόψη και η προθεσμία παραγραφής συνεχίζει να τρέχει μετά την άρση της περίπτωσης που επέφερε την αναστολή.

Η προθεσμία παραγραφής διακόπτεται στις εξής περιπτώσεις:

με την αναγνώριση της αξίωσης από τον οφειλέτη

με την άσκηση αγωγής, την προβολή ένστασης ή την υποβολή αίτησης διαμεσολάβησης ωστόσο, εάν η αγωγή ή η ένσταση απορριφθεί, η προθεσμία παραγραφής δεν θεωρείται ότι έχει διακοπεί

με την αναγγελία απαίτησης κατά τη διαδικασία αφερεγγυότητας

με τη διενέργεια πράξεων εκτέλεσης

Στις εν λόγω περιπτώσεις, η παρέλευση του διαστήματος από τον χρόνο γέννησης του δικαιώματος προσφυγής έως την αναστολή της παραγραφής δεν παράγει έννομες συνέπειες και αρχίζει να τρέχει νέα προθεσμία παραγραφής. Όταν η διακοπή επέρχεται λόγω αγωγής ή ένστασης, ο νόμος καθορίζει και μια άλλη σημαντική συνέπεια: η νέα προθεσμία παραγραφής που ξεκινά μετά τη διακοπή είναι πάντοτε πενταετής.

Αποσβεστικές προθεσμίες είναι αυτές με την παρέλευση των οποίων αποσβένονται τα ίδια τα ουσιαστικά δικαιώματα. Οι εν λόγω προθεσμίες αρχίζουν να τρέχουν από τον χρόνο γέννησης του ουσιαστικού δικαιώματος και όχι του δικαιώματος προσφυγής.

Οι αποσβεστικές προθεσμίες δεν διακόπτονται ούτε αναστέλλονται όπως οι προθεσμίες παραγραφής.

Εφαρμόζονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο ή τον δικαστικό επιμελητή, ακόμη και χωρίς να προβάλλει ένσταση ο οφειλέτης. Η παρέλευση αποσβεστικής προθεσμίας καθιστά την εκπρόθεσμη αγωγή अपαράδεκτη, ενώ η παρέλευση προθεσμίας παραγραφής (εφόσον έχει προβληθεί η σχετική ένσταση) καθιστά την αγωγή αβάσιμη.

Αποσβεστικές προθεσμίες αποτελούν: η τρίμηνη προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο ενεχυρούχος ή ο ενυπόθηκος δανειστής να προβάλλει αντιρρήσεις αν η πληρωμή της ασφαλιστικής αποζημίωσης έγινε προς τον κύριο του πράγματος η δήμενη προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο συγκύριος να ασκήσει αγωγή για την αγορά του κοινού πράγματος αν ο άλλος συγκύριος έχει πωλήσει το μερίδιό του σε τρίτο η ετήσια προθεσμία για την άσκηση αγωγής ακύρωσης δωρεάς κ.ο.κ.

Β) Οι προθεσμίες για τη διενέργεια συγκεκριμένων διαδικαστικών πράξεων από τους διαδίκους και το δικαστήριο κατά τη διάρκεια της δίκης και στη διαδικασία εκτέλεσης καθορίζονται από τον κώδικα πολιτικής δικονομίας (ΚΠολΔ). Οι προθεσμίες για τη διενέργεια των διαδικαστικών πράξεων στη διαδικασία φερεγγυότητας καθορίζονται στον εμπορικό νόμο (ΕΝ), στον νόμο περί τραπεζικής αφερεγγυότητας αν πρόκειται για υπόθεση αφερεγγυότητας τράπεζας και σε άλλους ειδικούς νόμους.

Όσον αφορά τους διαδίκους, η μη τήρηση της προθεσμίας οδηγεί στην απώλεια του δικαιώματος διενέργειας της οικείας διαδικαστικής πράξης. Η μη τήρηση της προθεσμίας από το δικαστήριο δεν παρεμποδίζει τη μεταγενέστερη διενέργεια της διαδικαστικής πράξης, διότι υφίσταται πάντοτε η υποχρέωση διενέργειάς της. Οι προθεσμίες που καθορίζονται για το δικαστήριο έχουν ενδεικτικό απλώς χαρακτήρα.

Οι προθεσμίες διενέργειας διαδικαστικών πράξεων από τους διαδίκους προβλέπονται από τον νόμο ή τάσσονται από το δικαστήριο.

Στις προθεσμίες που προβλέπονται από τον νόμο (νόμιμες προθεσμίες) περιλαμβάνονται:

η προθεσμία για τη θεραπεία ελαττωμάτων της αγωγής (μία εβδομάδα από την κοινοποίηση στον διάδικο - άρθρο 129 εδάφιο δεύτερο του ΚΠολΔ, αλλά το δικαστήριο μπορεί να ορίσει μεγαλύτερη προθεσμία)

η προθεσμία που έχει ο εναγόμενος για να απαντήσει στην αγωγή, να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία, να αμφισβητήσει την ακρίβεια των αποδεικτικών στοιχείων της αγωγής, να ασκήσει ανταγωγή, να προκαλέσει την παρέμβαση στη δίκη τρίτων υπέρ του και να ασκήσει αγωγή εναντίον τους, και να προβάλλει ένσταση κατά της διαδικασίας που έχει ορίσει το δικαστήριο που θα δικάσει την υπόθεση. Η προθεσμία αυτή αρχίζει να τρέχει από την παραλαβή του αντιγράφου της αγωγής από τον εναγόμενο και διαρκεί έναν μήνα ή δύο εβδομάδες, ανάλογα με το αν η αγωγή εκδικάζεται κατά τη γενική ή την ειδική διαδικασία εμπορικών διαφορών (άρθρα 131 και 367 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία για την άσκηση από τον ενάγοντα συμπληρωματικής αγωγής στη διαδικασία εμπορικών διαφορών – δύο εβδομάδες από την παραλαβή της απάντησης του εναγομένου (άρθρο 372 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία απάντησης του εναγομένου σε συμπληρωματική αγωγή στη διαδικασία εμπορικών διαφορών – δύο εβδομάδες από την παραλαβή της συμπληρωματικής αγωγής (άρθρο 373 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία άσκησης έφεσης κατά των αποφάσεων του δικαστηρίου – δύο εβδομάδες από την επίδοση της απόφασης στον διάδικο (άρθρο 259 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία απάντησης στην έφεση από τον αντίδικο και άσκησης αντέφεσης – δύο εβδομάδες από την παραλαβή αντιγράφου της έφεσης (άρθρο 263 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία άσκησης αναίρεσης κατά των αποφάσεων του δικαστηρίου – ένας μήνας από την επίδοση της απόφασης στον διάδικο (άρθρο 283 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία άσκησης έφεσης κατά των διαταγών του δικαστηρίου – μία εβδομάδα από την κοινοποίησή τους στον διάδικο, ενώ, αν εκδόθηκαν σε συζήτηση στην οποία παρίστατο ο διάδικος, η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία της συζήτησης (άρθρο 275 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία κατάθεσης αίτησης ακύρωσης απόφασης που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου – τρεις μήνες από τη γέννηση του λόγου ακύρωσης (άρθρο 305 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο διάδικος να ζητήσει την εξαίρεση δικαστή – η πρώτη συζήτηση μετά τη γέννηση του λόγου της εξαίρεσης ή την περιέλευσή του σε γνώση του διαδίκου (άρθρο 23 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο διάδικος να προβάλλει ένσταση έλλειψης καθ' ύλη αρμοδιότητας – έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας στον δεύτερο βαθμό (άρθρο 119 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο διάδικος να προβάλλει ένσταση έλλειψης κατά τόπο αρμοδιότητας βάσει του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο – έως την ολοκλήρωση της πρώτης επ' ακροατηρίω συζήτησης (άρθρο 119 του ΚΠολΔ), ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση παραβίασης των κανόνων της κατά τόπο αρμοδιότητας, ένσταση μπορεί να προβληθεί μόνο από τον εναγόμενο εντός της προθεσμίας απάντησης στην αγωγή (άρθρο 119 του ΚΠολΔ). Στις αγωγές που ασκούνται από καταναλωτή και στις αγωγές που ασκούνται από τον ζημιωθέντα και στρέφονται κατά ασφαλιστή, το Ταμείο Εγγυήσεων και το Εθνικό Γραφείο Βούλγαρων Ασφαλιστών Αυτοκινήτων, το δικαστήριο μεριμνά αυτεπαγγέλτως για την τήρηση των κανόνων της κατά τόπο αρμοδιότητας έως την ολοκλήρωση της πρώτης επ' ακροατηρίω συζήτησης

η προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο ενάγων να αποσύρει την αγωγή χωρίς τη συγκατάθεση του εναγομένου – έως την ολοκλήρωση της πρώτης συζήτησης (άρθρο 232 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία εντός της οποίας μπορεί ο διάδικος μπορεί να καταθέσει παρεμπόδιση αγωγή – κατά την πρώτη συζήτηση για τον ενάγοντα και εντός της προθεσμίας απάντησης στην αγωγή για τον εναγόμενο (άρθρο 212 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία προσβολής της ακρίβειας εγγράφου – το αργότερο με την απάντηση στο δικόγραφο στο πλαίσιο του οποίου προσκομίζεται ενώ, αν προσκομίζεται με την αγωγή, ο εναγόμενος πρέπει να το προσβάλλει με την έγγραφη απάντησή του (άρθρο 193 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής – δύο εβδομάδες από την επίδοση της διαταγής (άρθρο 414 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία προσφυγής κατά άρνησης έκδοσης διαταγής πληρωμής – μία εβδομάδα από την κοινοποίηση στον αιτούντα (άρθρο 413 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία ανακοπής κατά της διαταγής έκδοσης εντολής εκτέλεσης – δύο εβδομάδες που αρχίζουν να τρέχουν από την επίδοση της διαταγής για τον αιτούντα και από την επίδοση της πρόσκλησης σε εκούσια συμμόρφωση για τον οφειλέτη (άρθρο 407 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία εκούσιας συμμόρφωσης του οφειλέτη στη διαδικασία εκτέλεσης – δύο εβδομάδες από την επίδοση της πρόσκλησης από τον δικαστικό επιμελητή (άρθρο 428 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία ανακοπής κατά των πράξεων του δικαστικού επιμελητή – μία εβδομάδα από τη διενέργεια της πράξης αν ο διάδικος παρίστατο στην πράξη ή είχε κλητευθεί νομίμως ή από την ημερομηνία της κοινοποίησης στις λοιπές περιπτώσεις (άρθρο 436 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία αναγγελίας απαίτησης στη διαδικασία αφερεγγυότητας – ένας και τρεις μήνες, αντίστοιχα, από την καταχώριση της απόφασης κίνησης της διαδικασίας αφερεγγυότητας στο εμπορικό μητρώο (άρθρο 685 και άρθρο 688 του ΕΝ)

η προθεσμία υποβολής σχεδίου εξυγίανσης – ένας μήνας από την ημερομηνία καταχώρισης στο εμπορικό μητρώο της δικαστικής απόφασης έγκρισης του καταλόγου των απαιτήσεων που έγιναν δεκτές (άρθρο 696 του ΕΝ)

η προθεσμία υποβολής αντιρρήσεων κατά του καταλόγου των απαιτήσεων που έγιναν δεκτές – επτά ημέρες από τη δημοσίευση του καταλόγου στο εμπορικό μητρώο (άρθρο 690 του ΕΝ)

η προθεσμία υποβολής αντιρρήσεων κατά του λογαριασμού διανομής που έχει καταρτίσει ο διαχειριστής της αφερεγγυότητας – δεκατέσσερις ημέρες από τη δημοσίευση του λογαριασμού στο εμπορικό μητρώο (άρθρο 727 του ΕΝ)

αποκλειστικές προθεσμίες για τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων προβλέπονται επίσης σε άλλους ειδικούς νόμους, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να παρατεθούν εξαντλητικά – τον ΕΝ για τις διαδικασίες σταθεροποίησης εμπόρου, τον νόμο περί τραπεζικής αφερεγγυότητας, τον ασφαλιστικό κώδικα κ.λπ. Στις προθεσμίες που τάσσονται δικαστικά περιλαμβάνονται:

η προθεσμία συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 157 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία καταβολής των εξόδων συγκέντρωσης των αποδεικτικών στοιχείων (κλήτευση μαρτύρων, πληρωμή αμοιβής εμπειρογνομώνων κ.ο.κ – άρθρο 160 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία θεραπείας των ελαττωμάτων διαδικαστικής πράξης που διενήργησε διάδικος (άρθρο 101 του ΚΠολΔ)

η προθεσμία καταχώρισης της αγωγής, η οποία, κατά κανόνα, είναι μεγαλύτερη από μία εβδομάδα

Οι προθεσμίες διακρίνονται επίσης σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το αν το δικαστήριο έχει το δικαίωμα να τις παρατείνει ή όχι. Όλες οι προθεσμίες που τάσσονται από το δικαστήριο μπορούν να παραταθούν. Οι προθεσμίες για την άσκηση έφεσης και για την κατάθεση αίτησης ακύρωσης απόφασης που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου δεν μπορούν να παραταθούν – άρθρο 63 παράγραφος 3 του ΚΠολΔ.

2 Κατάλογος των αργιών που προβλέπονται βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1182/71, της 3ης Ιουνίου 1971.

Στις δημόσιες αργίες περιλαμβάνονται:

1 Ιανουαρίου – πρώτη του έτους

3 Μαρτίου – Ημέρα Απελευθέρωσης – εθνική εορτή

1 Μαΐου – Εργατική Πρωτομαγιά

6 Μαΐου – Εορτή Αγίου Γεωργίου, Ημέρα ανδρείας και βουλγαρικού στρατού

24 Μαΐου – Ημέρα βουλγαρικής παιδείας και πολιτισμού και σλαβονικής λογοτεχνίας

6 Σεπτεμβρίου – Ημέρα Ενοποίησης

22 Σεπτεμβρίου – Ημέρα Ανεξαρτησίας

1 Νοεμβρίου – Ημέρα εθνικής συνείδησης (αργία για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά εργάσιμη ημέρα για τους υπόλοιπους φορείς)

24 Δεκεμβρίου – Παραμονή Χριστουγέννων, 25 και 26 Δεκεμβρίου – Χριστούγεννα

Μεγάλη Παρασκευή, Μεγάλο Σάββατο και Κυριακή του Πάσχα – δύο ημέρες (Κυριακή και Δευτέρα), που ορίζονται προς εορτασμό το εκάστοτε έτος.

Το υπουργικό συμβούλιο μπορεί να ορίσει για το εκάστοτε έτος επιπλέον ημέρες δημόσιων αργιών ή ημέρες εορτασμού συγκεκριμένων επαγγελματιών, καθώς και να μεταθέσει αργίες εντός του έτους.

3 Ποιοι είναι οι ισχύοντες γενικοί κανόνες για τις προθεσμίες στις διάφορες αστικές διαδικασίες;

Οι γενικοί κανόνες για τις προθεσμίες διενέργειας διαδικαστικών πράξεων από τους διαδίκους και το δικαστήριο κατά τη διάρκεια της δίκης και στη διαδικασία εκτέλεσης ορίζονται από τον κώδικα πολιτικής δικονομίας (ΚΠολΔ). Ορισμένοι ειδικοί νόμοι επίσης ορίζουν αποσβεστικές προθεσμίες για την άσκηση διαδικαστικών δικαιωμάτων, π.χ. το άρθρο 74 του ΕΝ, τα άρθρα 19 και 25 του νόμου για το εμπορικό μητρώο και το μητρώο νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κ.λπ. Γενικές πληροφορίες για τους γενικούς κανόνες του κεφαλαίου επτά του κώδικα πολιτικής δικονομίας, με τίτλο «Προθεσμίες και επαναφορά προθεσμιών», παρέχονται στις απαντήσεις των ερωτήσεων 4, 5 και 6.

Οι γενικοί κανόνες για τις προθεσμίες παραγραφής ορίζονται στα άρθρα 110 και επόμενα του νόμου περί ενοχών και συμβάσεων. Βλ. την απάντηση της ερώτησης 1.

Οι γενικοί κανόνες για τις προθεσμίες εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από ενοχικές σχέσεις ορίζονται στα άρθρα 69-72 του νόμου περί ενοχών και συμβάσεων.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις που καθορίζονται στο δικονομικό δίκαιο (άρθρο 61, άρθρο 229, άρθρο 432 του ΚΠολΔ) οι τασσόμενες δικονομικές προθεσμίες αναστέλλονται, αρχής γενομένης από το γεγονός που επέφερε την αναστολή της διαδικασίας. Οι διαδικασίες αναστέλλονται όταν επέλθει κώλυμα που εμποδίζει την πρόοδό τους και, έως την άρση του, η διενέργεια διαδικαστικών πράξεων είναι απαράδεκτη, με την εξαίρεση της εξασφάλισης της αγωγής. Μετά την άρση του κωλύματος (π.χ. θάνατος διαδίκου, ανάγκη ορισμού επιτρόπου, διεξαγωγή αποδεικτικής διαδικασίας κ.λπ.), η διαδικασία μπορεί να κινηθεί εκ νέου και όλες οι ενέργειες που διεξήχθησαν πριν από την αναστολή διατηρούν την ισχύ τους.

Ειδικοί νόμοι ορίζουν άλλες προθεσμίες που είναι συντομότερες από τη συνήθη προθεσμία παραγραφής.

4 Όταν μια πράξη ή μια διατύπωση πρέπει να διενεργηθεί εντός μιας συγκεκριμένης προθεσμίας, ποιο είναι το χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας;

Το σημείο έναρξης της προθεσμίας διενέργειας μιας διαδικαστικής πράξης είναι συνήθως η ημερομηνία κατά την οποία ο διάδικος ενημερώνεται ότι πρέπει να διενεργήσει την εν λόγω πράξη ή, αντίστοιχα, κατά την οποία ενημερώνεται για πράξη του δικαστηρίου κατά της οποίας μπορεί να προσφύγει.

Η προθεσμία θεραπείας ελαττωμάτων της αγωγής αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία κοινοποίησης των οδηγιών του δικαστηρίου στον διάδικο.

Η προθεσμία της έγγραφης απάντησης του εναγομένου στην αγωγή αρχίζει να τρέχει από την παραλαβή του αντιγράφου της αγωγής και των αποδεικτικών της στοιχείων, ενώ η κοινοποίηση με την οποία το δικαστήριο αποστέλλει στον εναγόμενο τα αντίγραφα πρέπει να προσδιορίζει την προθεσμία της απάντησης και τις συνέπειες της μη απάντησης.

Η προθεσμία άσκησης έφεσης κατά απόφασης αρχίζει να τρέχει από την επίδοσή της στον διάδικο.

Η προθεσμία άσκησης έφεσης κατά απόφασης που εκδόθηκε σε υπόθεση που εκδικάστηκε με ταχεία διαδικασία (τρίτο μέρος, κεφάλαιο 25 του κώδικα πολιτικής δικονομίας) αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία που το δικαστήριο ανακοίνωσε ότι θα γνωστοποιήσει την απόφασή του.

Η προθεσμία άσκησης έφεσης κατά διαταγής αρχίζει να τρέχει από την κοινοποίησή της στον διάδικο, ενώ, αν εκδόθηκε σε συζήτηση στην οποία παρίστατο ο διάδικος, η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία της συζήτησης.

Η ανακοπή κατά πράξεων του δικαστικού επιμελητή ασκείται εντός μιας εβδομάδας από τη διενέργεια της πράξης αν ο διάδικος παρίστατο στην πράξη ή είχε κλητευθεί νομίμως ή από την ημερομηνία της κοινοποίησης στις λοιπές περιπτώσεις.

Οι προθεσμίες στη διαδικασία αφερεγγυότητας αρχίζουν να τρέχουν από τη δημοσίευση της οικείας πράξης του διαχειριστή της αφερεγγυότητας (για παράδειγμα, της συμπλήρωσης του καταλόγου των πιστωτών των οποίων έχουν γίνει δεκτές οι απαιτήσεις) ή του δικαστηρίου στο εμπορικό μητρώο.

Υπάρχουν επίσης προθεσμίες οι οποίες αρχίζουν να τρέχουν από την έναρξη της δίκης, διότι ο νόμος ορίζει μόνο τον τελικό χρόνο λήξης τους.

Για παράδειγμα:

ο ενάγων μπορεί να μεταβάλει τη βάση ή το αίτημα της αγωγής του ή να αποσύρει την αγωγή του χωρίς τη συγκατάθεση του εναγομένου, έως την ολοκλήρωση της πρώτης συζήτησης της υπόθεσης,

σε αγωγή διανομής, κάθε κληρονόμος μπορεί, μέχρι την έναρξη της πρώτης συζήτησης, να ζητήσει με έγγραφη αίτηση τη συμπερίληψη επιπλέον περιουσιακών στοιχείων στο αντικείμενο της διανομής κ.ο.κ.

5 Μπορεί η έναρξη της προθεσμίας να επηρεαστεί ή να τροποποιηθεί από τον τρόπο κοινοποίησης ή επίδοσης εγγράφων (προσωπική επίδοση από δικαστικό επιμελητή ή ταχυδρομική επίδοση);

Η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την κοινοποίηση στον διάδικο. Ο χρόνος κατά τον οποίο η κοινοποίηση στον διάδικο θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε προσηκόντως καθορίζεται διαφορετικά, ανάλογα με τον τρόπο της κοινοποίησης. Το κεφάλαιο VI, με τίτλο «Κοινοποιήσεις και κλήσεις», του κώδικα πολιτικής δικονομίας καθορίζει τους κανόνες επίδοσης κοινοποιήσεων και κλήσεων στους διαδίκους, καθώς και τον χρόνο κατά τον οποίο αυτές θεωρούνται ότι έχουν επιδοθεί προσηκόντως.

Όταν η κοινοποίηση επιδιόχεται προσωπικά στον αποδέκτη της ή τον εκπρόσωπό του ή σε άλλο πρόσωπο αντίστοιχα που διαμένει ή εργάζεται στην οικεία διεύθυνση, πρέπει να περιλαμβάνει μνεία της ημερομηνίας κατά την οποία παραλήφθηκε από το οικείο πρόσωπο, είτε επιδόθηκε από δικαστικό επιμελητή είτε επιδόθηκε από ταχυδρομικό υπάλληλο. Από την ημερομηνία αυτή αρχίζουν να τρέχουν οι προθεσμίες διενέργειας της σχετικής διαδικαστικής πράξης. Οι κοινοποιήσεις μπορούν επίσης να επιδίδονται σε διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει ορίσει ο διάδικος. Θεωρούνται ότι έχουν επιδοθεί από την καταχώρισή τους στο συγκεκριμένο πληροφοριακό σύστημα.

Αν πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις (για παράδειγμα, αν ο διάδικος έχει μεταβάλει τη διεύθυνση που είχε δηλώσει για την υπόθεση χωρίς να ενημερώσει το δικαστήριο), το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την πραγματοποίηση της επίδοσης με επισύναψη της κοινοποίησης στον φάκελο της υπόθεσης, οπότε η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημέρα της επισύναψης. Πρόκειται για υποκατάσταση επίδοσης, η οποία είναι δυνατή στην περίπτωση μη εκπλήρωσης επιβαλλόμενης δικονομικής υποχρέωσης.

Αν ο εναγόμενος δεν μπορεί να βρεθεί στον τόπο της κατοικίας του και κανείς δεν βρίσκεται εκεί για να παραλάβει την κοινοποίηση, ο επιδίδων πρέπει να θυροκολλήσει σχετική ειδοποίηση ή να επιθέσει τέτοια στο γραμματοκιβώτιο, αναγράφοντας σε αυτή ότι τα έγγραφα βρίσκονται στη γραμματεία του δικαστηρίου και μπορούν να παραληφθούν εντός δύο εβδομάδων από την ημερομηνία της θυροκολλήσεως της ειδοποίησης. Στην περίπτωση αυτή, εάν ο εναγόμενος δεν προσέλθει για να τα παραλάβει, η κοινοποίηση και τα συναφή έγγραφα θεωρούνται ότι έχουν επιδοθεί με την παρέλευση της προθεσμίας παραλαβής τους.

Η υποκατάστατη επίδοση στην περίπτωση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι το φυσικό πρόσωπο δεν εκπλήρωσε τη διοικητική υποχρέωσή του να δηλώσει μόνιμη και τρέχουσα διεύθυνση στην οποία μπορεί να εξευρεθεί.

Στην περίπτωση των εμπόρων και των νομικών προσώπων που είναι εγγεγραμμένα σε μητρώο, οι επιδόσεις πραγματοποιούνται στην τελευταία δηλωμένη στο μητρώο διεύθυνση. Αν στη διεύθυνση αυτή δεν υπάρχει γραφείο και δεν βρεθούν σημεία της επιχείρησης, δηλαδή από τα στοιχεία προκύπτει ότι το πρόσωπο έχει αλλάξει διεύθυνση, όλες οι κοινοποιήσεις καταχωρίζονται στον φάκελο της υπόθεσης και θεωρείται ότι έχουν επιδοθεί νομίμως – άρθρο 50 παράγραφος 2 του ΚΠολΔ.

Αν ο έμπορος βρίσκεται στη διεύθυνση που είναι καταχωρισμένη στο μητρώο αλλά ο επιδίδων δεν έχει πρόσβαση στο γραφείο ή δεν βρίσκει πρόσωπο πρόθυμο να παραλάβει την κοινοποίηση, ο επιδίδων θυροκολλεί σχετική ειδοποίηση και, αν τα έγγραφα δεν παραληφθούν εντός δύο εβδομάδων από τη θυροκολλήση, θεωρείται ότι έχουν επιδοθεί (υποκατάσταση επίδοσης).

6 Αν η επέλευση ενός γεγονότος αποτελεί την έναρξη της προθεσμίας, η ημέρα επέλευσης του γεγονότος συνεκτιμάται στον υπολογισμό της προθεσμίας;

Η προθεσμία υπολογίζεται κατά έτη, μήνες, εβδομάδες και ημέρες. Προθεσμία που μετράται σε ημέρες υπολογίζεται από την επόμενη ημέρα της έναρξης της προθεσμίας και λήγει στο τέλος της τελευταίας ημέρας. Για παράδειγμα, αν υποδειχθεί στον διάδικο να άρει τα ελαττώματα μιας πράξης εντός επτά ημερών και η σχετική κοινοποίηση επιδοθεί την 1η Ιουνίου, αυτή είναι η ημερομηνία κατά την οποία αρχίζει να τρέχει η προθεσμία, ωστόσο ο υπολογισμός ξεκινά την επόμενη ημερολογιακή ημέρα, 2 Ιουνίου, και η προθεσμία θα λήξει στις 8 Ιουνίου.

7 Όταν μια προθεσμία προσδιορίζεται κατά ημέρες, ο αριθμός των αναφερόμενων ημερών περιλαμβάνει τις ημερολογιακές ημέρες ή τις εργάσιμες ημέρες;

Οι προθεσμίες προσδιορίζονται σε ημερολογιακές ημέρες. Αν, ωστόσο, η προθεσμία λήγει σε μη εργάσιμη ημέρα (σαββατοκύριακο ή αργία), θεωρείται ότι λήγει την πρώτη εργάσιμη ημέρα που ακολουθεί.

8 Όταν η προθεσμία προσδιορίζεται κατά εβδομάδες, μήνες ή έτη;

Προθεσμία που προσδιορίζεται σε εβδομάδες λήγει την αντίστοιχη ημέρα της τελευταίας εβδομάδας. Για παράδειγμα, αν υποδειχθεί στον διάδικο να άρει τα ελαττώματα της αγωγής εντός μιας εβδομάδας και η σχετική κοινοποίηση επιδοθεί ημέρα Παρασκευή, η προθεσμία θα λήξει την Παρασκευή της επόμενης εβδομάδας.

Προθεσμία που προσδιορίζεται σε μήνες λήγει την αντίστοιχη ημέρα του τελευταίου μήνα, ενώ αν ο τελευταίος μήνας δεν έχει τέτοια ημερομηνία, η προθεσμία θα λήξει την τελευταία ημέρα του μήνα.

Προθεσμία που προσδιορίζεται σε έτη λήγει την αντίστοιχη ημερομηνία του τελευταίου έτους, ενώ αν ο σχετικός μήνας του τελευταίου έτους δεν έχει τέτοια ημερομηνία, η προθεσμία θα λήξει την τελευταία ημέρα του εν λόγω μήνα.

9 Πότε λήγει η προθεσμία όταν προσδιορίζεται κατά εβδομάδες, μήνες ή έτη;

Βλέπε την απάντηση στην ερώτηση 8.

10 Αν η προθεσμία λήγει Σάββατο, Κυριακή ή ημέρα δημόσιας αργίας ή μη εργάσιμη ημέρα, παρατείνεται μέχρι την πρώτη επόμενη εργάσιμη ημέρα;

Αν η τελευταία ημέρα της προθεσμίας δεν είναι εργάσιμη ημέρα, η προθεσμία λήγει πάντοτε την αμέσως επόμενη εργάσιμη ημέρα.

11 Υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες παρατείνονται οι προθεσμίες; Από ποιες προϋποθέσεις εξαρτώνται οι παρατάσεις αυτές;

Οι μόνες προθεσμίες που δεν μπορούν να παραταθούν δικαστικά είναι οι προθεσμίες άσκησης έφεσης κατά αποφάσεων και διαταγών, άσκησης αίτησης ακύρωσης απόφασης που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου και άσκησης ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής.

Όλες οι άλλες νόμιμες και δικαστικές προθεσμίες μπορούν να παραταθούν δικαστικά, κατόπιν αίτησης του οικείου διαδίκου που υποβάλλεται πριν από τη λήξη της προθεσμίας και εφόσον υπάρχουν εύλογοι λόγοι (άρθρο 63 του ΚΠολΔ). Η νέα προθεσμία δεν μπορεί να είναι συντομότερη από την αρχική. Η παραταθείσα προθεσμία τρέχει από τη λήξη της αρχικής προθεσμίας. Η απόφαση με την οποία παρατείνεται η προθεσμία (όπως και η απόφαση με την οποία απορρίπτεται σχετικό αίτημα) δεν κοινοποιείται στον διάδικο, ο οποίος, συνεπώς, θα πρέπει να παρακολουθεί ενεργά τις αποφάσεις που εκδίδει το δικαστήριο.

12 Ποιες είναι οι προθεσμίες για την άσκηση ένδικων μέσων;

Ο κώδικας πολιτικής δικονομίας ορίζει τους γενικούς κανόνες άσκησης έφεσης κατά αποφάσεων και διαταγών σε όλες τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις τάσσοντας:

προθεσμία δύο εβδομάδων για την άσκηση έφεσης κατά των αποφάσεων που εκδίδονται από το δικαστήριο, η οποία αρχίζει να τρέχει από την επίδοση της απόφασης στον διάδικο

προθεσμία μίας εβδομάδας για την άσκηση αναίρεσης κατά των αποφάσεων που εκδίδονται από το δικαστήριο, η οποία αρχίζει να τρέχει από την επίδοση της απόφασης στον διάδικο

προθεσμία μίας εβδομάδας για την άσκηση έφεσης κατά των διαταγών που εκδίδονται από το δικαστήριο, η οποία αρχίζει να τρέχει από την κοινοποίησή τους στον διάδικο, ενώ, αν εκδόθηκαν σε συζήτηση στην οποία παρίστατο ο διάδικος, η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία της συζήτησης. Οι εξαιρέσεις των εν λόγω γενικών κανόνων ορίζονται περιοριστικά στον νόμο και βασίζονται στα ειδικά χαρακτηριστικά της οικείας διαδικασίας. Τέτοιες εξαιρέσεις ορίζονται για:

τις αποφάσεις κίνησης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, οι οποίες προσβάλλονται με έφεση εντός επτά ημερών από την ημερομηνία καταχώρισής τους στο εμπορικό μητρώο

τις αποφάσεις που απορρίπτουν αίτηση κίνησης της διαδικασίας αφερεγγυότητας, οι οποίες προσβάλλονται με έφεση εντός επτά ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησής τους σύμφωνα με τη διαδικασία του κώδικα πολιτικής δικονομίας

η απόφαση του δικαστηρίου, σε δίκη διανομής, σχετικά με τις αξιώσεις των συνδικαλιούχων σε λογαριασμούς, η απόφαση δημόσιας εκποίησης ακινήτου του οποίου η αυτούσια διανομή δεν είναι εφικτή, η απόφαση απόδοσης ακινήτου του οποίου η αυτούσια διανομή δεν είναι εφικτή σε έναν από τους συνδικαλιούχους, και η απόφαση δημοσίευσης του τελικού πρωτοκόλλου διανομής μπορούν να προσβληθούν με κοινή προσφυγή εντός της προθεσμίας έφεσης κατά της τελευταίας απόφασης

απόφαση που εκδόθηκε ερήμην δεν προσβάλλεται με έφεση, αλλά, εντός ενός μήνα από την επίδοσή της, ο διάδικος κατά του οποίου εκδόθηκε μπορεί να ζητήσει από το εφετείο την ακύρωση της απόφασης αν δεν ήταν σε θέση να συμμετάσχει στη δίκη

οι αποφάσεις έκδοσης συναινετικού διαζυγίου δεν υπόκεινται σε έφεση

υπάρχουν επίσης άλλες ειδικές περιπτώσεις προθεσμιών για την άσκηση ένδικων μέσων κατά αποφάσεων, π.χ. απόφαση καταχώρισης πολιτικού κόμματος μπορεί να προσβληθεί εντός προθεσμίας επτά ημερών.

13 Μπορούν τα δικαστήρια να τροποποιήσουν τις προθεσμίες, ιδίως τις προθεσμίες εμφάνισης στο δικαστήριο, ή να καθορίσουν ειδική ημερομηνία εμφάνισης;

Δεν προβλέπεται δυνατότητα του δικαστηρίου να συντμήσει τις προθεσμίες που καθορίζει το ίδιο ή ο νόμος, παρά μόνο δυνατότητά του να παρατείνει προθεσμίες έπειτα από αίτημα των διαδίκων. Οι μόνες προθεσμίες που δεν μπορούν να παραταθούν δικαστικά είναι οι προθεσμίες άσκησης έφεσης κατά αποφάσεων και διαταγών, άσκησης αίτησης ακύρωσης απόφασης που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου και άσκησης ανακοπής κατά διαταγής πληρωμής. Ωστόσο, το δικαστήριο δεν εμποδίζεται να μεταβάλει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος ενός από τους διαδίκους, την ημερομηνία συζήτησης, προγραμματίζοντάς την νωρίτερα ή αργότερα, εφόσον το επιτάσσουν σημαντικές συγκυρίες. Στις εν λόγω περιπτώσεις, ωστόσο, το δικαστήριο πρέπει να γνωστοποιήσει στους διαδίκους τη νέα ημερομηνία και η σχετική ειδοποίηση πρέπει να επιδοθεί το αργότερο μία εβδομάδα πριν από την ημερομηνία της συζήτησης.

14 Εφόσον μια πράξη η οποία απευθύνεται σε διάδικο που κατοικεί σε τόπο όπου θα ετύγχανε παράτασης προθεσμίας κοινοποιείται σε τόπο όπου δεν παρέχεται η εν λόγω παράταση, το πρόσωπο αυτό χάνει το ευεργέτημα της εν λόγω προθεσμίας;

Οι δικονομικοί κανόνες του κώδικα πολιτικής δικονομίας, περιλαμβανομένων όσων αφορούν την παράταση της προθεσμίας, ισχύουν για όλους τους μετέχοντες στη διαδικασία, ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας τους.

15 Ποιες είναι οι συνέπειες σε περίπτωση μη τήρησης των προθεσμιών;

Γενικός κανόνας είναι ότι οι διαδικαστικές πράξεις που διενεργούνται μετά τη λήξη της προθεσμίας δεν λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο. Πέραν του εν λόγω κανόνα, ο ΚΠολΔ ρητά ορίζει ότι αν τα ελαττώματα της αγωγής δεν θεραπευθούν εγκαίρως, η αγωγή επιστρέφεται αν έφεση, αίτηση ακύρωσης ή ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής κατατεθεί μετά τη λήξη της προθεσμίας, επιστρέφεται ως εκπρόθεσμη αν διάδικος δεν καταθέσει εγκαίρως τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του, αυτά δεν θα γίνουν δεκτά στη δίκη, εκτός αν η παράλειψη οφείλεται σε ειδικές απρόβλεπτες περιστάσεις. Η μη τήρηση δικονομικής προθεσμίας επιφέρει απώλεια του δικαιώματος το οποίο αφορά η εν λόγω δικονομική προθεσμία.

16 Αν λήξει η προθεσμία, ποια ένδικα μέσα παρέχονται στους διαδίκους που δεν τήρησαν τις προθεσμίες, δηλαδή στους ερημοδικούντες διαδίκους;

Ο διάδικος που δεν έχει τηρήσει τη νόμιμη ή δικαστική προθεσμία μπορεί να ζητήσει την επαναφορά της αν αποδείξει ότι η μη τήρηση της προθεσμίας οφειλόταν σε ειδικές, απρόβλεπτες περιστάσεις τις οποίες δεν ήταν σε θέση να υπερκεράσει. Επαναφορά δεν επιτρέπεται αν μπορούσε να παραταθεί η προθεσμία για τη διενέργεια της διαδικαστικής πράξης.

Η αίτηση επαναφοράς της προθεσμίας πρέπει να κατατεθεί εντός μίας εβδομάδας από την κοινοποίηση της μη τήρησης της προθεσμίας και να περιλαμβάνει αναφορά όλων των περιστάσεων που τη δικαιολογούν, καθώς και όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν τη βασιμότητά της. Η αίτηση πρέπει να κατατεθεί ενώπιον του δικαστηρίου στο οποίο έπρεπε να έχει διενεργηθεί η οικεία διαδικαστική πράξη. Μαζί με την αίτηση επαναφοράς της προθεσμίας κατατίθενται τα έγγραφα για τα οποία ζητείται η επαναφορά της προθεσμίας και, αν η προθεσμία αφορά την πληρωμή εξόδων, το δικαστήριο τάσσει νέα προθεσμία πληρωμής τους.

Η αίτηση εξετάζεται υποχρεωτικά σε δημόσια συνεδρίαση. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, τα απολεσθέντα δικαιώματα αποκαθίστανται.

Τελευταία επικαιροποίηση: 02/03/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.